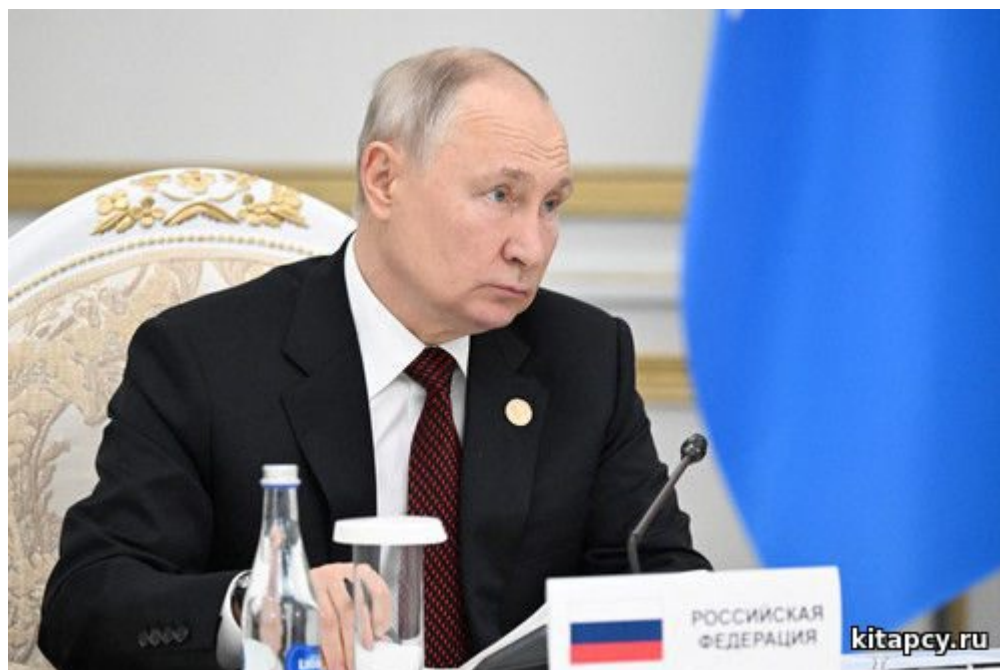

Moskwa gepleşikleri goldaýar

Category: Kitapcy, Medisina, Publisistika, Sözler

написано kitapcy | 26 января, 2025

Moskwa gepleşikleri goldaýar MOSKWA GEPLEŞIKLERI GOLDAÝAR

Russiýa Sergey Lawrowyň anna günü tekliþ ediþi ýaly palestinalylary we ysraýylllylary täzeden gepleşik stolynyň başyna dolap başararmyka?

Birnäçe gün öň «Россия-1» kanalynda efire berilýän «Большая игра» telegepleşiginiň alypbaryjysy Gazanyň ýönekeý ilata agyr ýitgileri çekdiren wagşyýana we gorkunç formada bombalanmagynyň ABŞ-nyň goldawy bilenem bolsa Ysraýylyň häzir bir ýere jemlenen palestin halkyny ýeňlişe uçratmagyna hiç bir ýagdaýda kömek etmejekdigi, gaýtam tersine, ysraýyl režiminiň jenaýatlaryna babatda meniňki bilen bir hatarda jemgyýetçiliginiň ýazgarmalaryny artdyrjakdygy pikirimi eşidende, maňa ýaraşygy ýola goýmak üçin näme edilse gowy boljakdygyny sorady.

Telegepleşigiň alypbaryjysy elli ýyl öň Sowet Soýuzyndan ABŞ-na göçüp giden we ABŞ-nyň prezidenti Riçard Niksonyň geňeşdarlygyny eden, soňky ýyllarda bolsa ABŞ-daky «NationalInterest» merkeziniň başlyklygyny eden we syrly ýagdaýda ol ýerden aýrylandan soň duýdansyzlyk bilen Russiýa

gaýdyp gelip amerikan syýasatyny berk tankyt etmäge başlan Dmitriý Saýmsdy. Emma ekranda onuň soragyna jogaplamaga ýeterlik wagtyň ýokdy.

Aslynda men soragyň jogabyny bireýýämden bäri bilýärim.

Ilki bilen-ä Ysraýyl ähli söweşjeň operasiýalaryny haýdan-haý duruzmaly, bu ýagdaý « Hamas » üçinem şeýle.

Moskwanyň BMG-nyň Howpsuzlyk Geňeşi (HG) tarapyndan ýeke-täk sebäpden (ABŞ-nyň ugur-utgasyz pozisiýasy) sebäpli goldanmaýan atyşygy bes etmek hakdaky kararyň taslamasynda talap edýän zady-da şudy.

Yzyndan Ysraýyl arap we palestin topraklaryny okkupirlemegini bes etmeli. Aparteiddan, zorlukly ýer eýelemelerinden, oturymly ýerleri giňeltme syýasatyndan el çekmek üçin gyssagly işler geçirilmeli.

Palestina konflikti BMG-nyň HG-niň kararlaryna laýyk çözülmeli. Okkupasiýa astyndaky ýerlerde bikanun jöhüt ýerleşmelerini-de aradan aýyrmaly.

Iň esasysy-da, 1967-nji ýylyň 4-nji iýunyndaky çäklerde paýtagty Gündogar Ierusalim bolan Ysraýyl bilen ýanaşyk ýaşaýan doly garaşsyz Palestina döwletini gurmaly.

Harby güýji gorkunç we rehim-şepagatsyz ulanmaly däl-de, diňe şu, aglabasy gynansak-da hökümetleriniň parahatçylyga garşy telbe we howply syýasatyny goldaýan ysraýyl raýatlarynyň howpsuzlygyna kepil geçip biler.

Bu syýasatyň ýaragly çaknyşygyň daş-töweregine syçramagyna getirme ähtimallygynyň-a gürrüňinem edemzok.

Dünýä Ysraýylyň özüni goramaga bolan hukugyna dogry düşünyär. Emma adam hukuklary hukugynyň esasy ýörelgelerini gödek bozýan

bular ýaly gorkunç usullar we ýollar arkaly däl! Eýsem Ysraýylyň özüni goramaga hukugy bar-da, başgalaryň basybalyjylyga garşy goranmaga haky ýokmy? Basybalyjy döwletiň basyp alan ýerleri babatda borçlary we jogapkärçilikleri ýokmy?

Russiýanyň ysraýyl goşunynyň wagşylyga ýüz urup edýän şumluklaryna garşy kanuny biynjalyklygynyň aňyrsynda käbir raýatlaryň radikal nägilelilleri öňe saýlandy.

29-njy oktýabrda Demirgazyk Kawkazda ilatynyň galabasy musulman bolan Dagystan Respublikasynyň paýtagty Mahaçgala şäheri bir bulagaýlyk zerarly sarsgyna düşdi.

Bulagaýlyk müňe golaý baş-başdakçydan ybarat gahar-gazaply toparyň palestinalylara raýdaşlyk duýgusyny bildirip, howa menziline dökülmegi bilen soňlandy. Olar Tel-Awiwden gelen uçaryň ýolagçylarynyň arasyndan «jöhhit bosgunlary» gözleýärdiler.

Hakykatdanam ýolagçylaryň arasynda çagalaryny saglygyny bejertmek üçin Ysraýyla giden tat jöhhitleri bilen bir hatarda dagly jöhhitlerem bardy.

Göräýmäge bu hadysa tötänlikden bolup geçen zadam däl, ol guramaçylaryň meýilleşdiriji ýaly döwlet baştutany Wladimir Putiniň ýurduň dini jemagatlarynyň öňbaşçylary bilen duşuşyk geçiren gününüň ertesi bolup geçdi.

Putin bu duşuşykda Ýakyn Gündogardaky çaknyşygyň üstünde durup geçip: «Ysraýylly maşgalalara we garyndaş-dogany öldürilen ýa-da ýaralanan beýleki raýatlara» teselli beriji sözlerini ýollapdy.

Döwlet baştutany başgalaryň eden etmişleri üçin bigünä adamlary günäkärlemeli däldigini aýdyp: «Terrorçylyga garşy göreş ýaramaz atly «köpçülikleýin jogapkärçilik» prinsipine görä alnyp barylmaýar. Häzir şu prinsip garrylara, aýallara, çagalara, ähli maşgalalara we gaçybatalgadan, azyk we suw üpjünçiliginden elektrik togundan, medisina hyzmatlaryndan mahrum galan ýüz müňlerçe adama garşy ýöredilýär» diýipdi.

Biriniň bu baş-başdakçylar topbagyny dolandyryandygy we ugrukdyryandygy bellidi, sebäp adamlar şübhelenji ýagdaýda çaltlyk bilen howa menziline tarap eňdiler.

Ildeşlerimiz has soňra bu wakalar bolup durka surata düşürilen we buýr-bulaşyk sakgally adamyň uçaryň motorynyň içinde gizlenendigi aýdylan jöhidi gözleýişlerini görkezýän wideolaryň üstünden gülüp hezil etdiler.

Bärde şu nakyly ýatlap geçsek ýerlikli bolar: «Heläkçilikleriň iň erbedi bizi güldirip bilenidir».

Mahaçgala howa menzilinde bolup geçen hadysanyň antisemitizmdigini aýtmak ýalňyş bolar, çünki köpmilletli bu respublikada dagly jöhitler bilen bir hatarda köp sanly etniki toparyň wekilleri ýüzlerçe ýyl bäre agzybirlikde we parahatçylykda ýaşap gelyärler.

Jöhitligi kabul eden, etniki we dil taýdan tatlara ýakyn halk bolan (tatlaram, dagly jöhitlerem para dilinde gürleýärper) dagly jöhotler bilen goňşularynyň arasynda hiç wagtam haýsydyr bir çaknyşyk ýa-da duşmançylyk bolmady.

Dagly jöhitler arasynda köp sanly baý işewürler bilen bir hatarda sungat we döredijilik dünýäsinde-de öbdebaryjy wekilleri bolan gallaw halk.

Demirgazyk Kawkaz halklarynyň biri bolan inguşlaryň wekillerinden we iň baý rus işewürlerinden biri hasaplanýan Mihail Guseriýew gadymy döwürlerden bäre Kawkaz halklarynyň arasynda hiç hili çaknyşygyň bolmandygyny ýatlatdy.

XIX asyrda Russiýa imperiýasyna garşy göreşen Şeýh Şamil ysalam şerigatyna esaslanýan döwletini guranda onuň hyzmatyny eden lukman bilen gaznadar (kassiri) dagly jöhitlerdendi we onuň söýgüli aýaly Anna ermeni söwdagäriniň gyzydy. Hatda onuň goşunynda dagly jöhitlerden düzülen bir atly birlik hem bolupdyr. Emma häzir birnäçe ygtyýarlynyň tersine Guseriýew Mahaçgaladaky baş-başdakçylaryň eden etmişlerine antisemitizmiň alamatlaty hökmünde baha bermekden gaça

durmagyň däl-de, hasam beteri berk öňüni alyş çärelerini gerekdigini öňe sürýär we şu çagyryşy edýär:

– Antisemitizm çybany ulalmaga başlasa, munuň hiç bir ýagdaýda demagogiýa makiýažy bilen ýuwmarmazlygy gerek. Gaýtam tersine, operasiýa bilen içini dilip boşatmaly we ýaşaýyşymyza garşy howpa öwrülmezligini gazanmaly. Muny düşünjelerimizde we ruhlarymyzda antisemitizmi bir gezekde we hemişelik ýok etmek maksady bilen etmeli.

Şuňa meňzeş köpçülikleýin gapma-garşylykly hadysalarda jemgyýetçilik howpsuzlygyny üpjün edýän güýçleriň mynasyp görnüşde garşylyk bermezden öň býurokratik päsgelçilikleri aşmagynyň uzak wagt alýandygy ABŞ we beýleki Günbatar ýurtlaryndan tapawutlylykda rus howpsuzlyk edaralaýyş dessine we kesgitli ýagdaýda öňüni alyş işlerini geçirdiler we gan dökülmeginiň öňüni almagy başardylar

Ýerli ýolbaşçylaram şobada işe girişdi, iň esasysy-da Russiýanyň döwlet ýolbaşçysy bu boýunça hüşgärligi elden bermedi.

Bu agzalalygy we bulagaýlygy guranlaryň ruslaryň agzybirligini we asudalygy bozmaga hyýallanyp eden synanyşygy şowsuz gutardy.

Ýagdaý baş-başdakçylar bilen bolup geçen çaknyşygyň yzyndan käbirleri ýaralanan jemgyýetçilik güýçleri tarapyndan gözegçilik astyna alyndy.

Has soňra adamlary üýşmäge çagyranýň Telegramdaky oppozisioner «Dagystan säheri» kanalydygyny belli boldy.

Ukrainanyň paýtagty Kiýewden bu çagyryşy eden kanalyň ýüpleri «gurjaklaryň düýp oýnadyjylarynyň» bolan Günbatara sary uzaýar.

Russiýa Sergey Lawrowyň anna güni teklip edişi ýaly palestinalylary we ysraýyllylary täzeden gepleşik stolynyň başyna dolap başararmyka?

Witaliý NAUMKIN,

Russiýanyň Ylymlar akademiýasynyň Gündogary öwreniş institutynyň direktory.

Penşenbe, 09.11.2023 ý. Publisistika